

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Національний аграрний університет Вірменії
Опольський політехнічний університет (Польща)
Інститут біології та наук про Землю,
Академія Поморська в Слупську (Польща)
Інститут Європейської освіти (Болгарія, Софія)
CARAH Experimentation farm Potato Warning System
Department (Belgium)
Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту
рослинництва імені В.Я.Юр'єва НААН України
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Приватне підприємство «Агроекологія»**

Кафедра захист рослин

**Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті
рослин»**

26 листопада 2021 року

УДК 632.93
3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 26 листопада 2021 р.). Полтава: ПДАА, 2021. 105 с.

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 807 від 30 вересня 2021 р. (Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Гапон Світлана Василівна – доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 8 від 23.12.2021 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Аранчій В.І.	- професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, (м. Полтава);
Писаренко П.В.	- доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри академік інженерної Академії України, завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Полтавського державного аграрного університету (м. Полтава);
Писаренко В.М.	- доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри захисту рослин Полтавського державного аграрного університету (м. Полтава);
Тошко К.	професор, директор Інституту Європейської освіти (Болгарія, Софія)
Гаспарян Г.А.	професор, завідувач аспірантурою Національного аграрного університету Вірменії (м.Єрewan)
Калініченко А. В.	- доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу відновлювальних джерел енергії, Опольський політехнічний університет , (м. Ополь, Польща);
Онїпко В.В.	- доктор педагогічних наук, професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Маренич М.М.	- доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, декан факультету агротехнологій та екології, Полтавський державний аграрний університет
Горб О.О.	- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
Сокирко М.П.	- кандидат сільськогосподарських наук, директор Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції імені М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН
Харченко Ю.В.	- кандидат сільськогосподарських наук, директор Устимівської дослідної станції рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я.Юр'єва
Поспєлова Г.Д.	- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
Коваленко Н.П.	- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
Піщаленко М.А.	- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
Нечипоренко Н.І.	- кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
Самородов В.Н.	- доцент кафедри захист рослин, заслужений винахідник України, Полтавський державний аграрний університет
Шерстюк О.Л.	- асистент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНІТОРИНГ В ІНТЕГРОВАНИХ СИСТЕМАХ ЗАХИСТУ РОСЛИН	7
Писаренко В.М., Німець О.М. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ РОСЛИН ЗА УМОВ ЗМІН КЛІМАТУ	7
Антонь Т. Ю., Поспєлова Г. Д., Нечипоренко Н. І. ОЦІНКА ПРИНАДЛИВОСТІ СОРТІВ ЯБЛУНІ ДЛЯ КАЛІФОРНІЙСЬКОЇ ЩИТІВКИ	10
Горбонос В.М., Поспєлова Г.Д., Коваленко Н.П. КОНТАМІНАЦІЯ НАСІННЯ СОЇ ПАТОГЕННИМИ МІКРООРГАНІЗМАМИ ЯК ФАКТОР ЗНИЖЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ РОСЛИН	13
Коваленко Н.П., Іванина М.В. ОЦІНКА ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ	17
Костюченко Ю.С., Тесленко Р.О., Коваленко Н.П. ВПЛИВ ІНФЕКЦІЇ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ	20
Муха Є. О. Поспєлова Г.Д. БІЛА ГНІЛЬ В ПОСІВАХ СОНЯШНИКУ	24
РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАННИЙ ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН	27
Бараболя О.В., Вакулюк Д.С. ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРІГАННЯ КАРТОПЛІ	27
Бараболя О.В., Панков Є.В. ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ЗБЕРІГАННЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ	28
Бараболя О.В., Приходько С.А. ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ	30
Баган А.В., Ярмош Д.І. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРА РОСТУ АДАПТОФІТ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	32
Бєлова Т.О., Антонь І.Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЛЯСХОДОВИХ ГЕРБІЦИДІВ ТА ЇХ КОМПОЗИЦІЙ У ПОСІВАХ СОЇ	35
Бєресєєва Ю.С., Поспєлова Г.Д. ШЛЯХИ КОНТРОЛЮ ПОПУЛЯЦІЙ ЗБУДНИКІВ ФІТОФТОРОЗУ ТА АЛЬТЕРНАРІОЗУ НА ТОМАТАХ	38
Водяник С. В., Поспєлова Г. Д., Нечипоренко Н. І. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСЕКТИЦИДНИХ ПРОТРУЙНИКІВ У ЗАХИСТІ КАРТОПЛІ ВІД КОЛОРАДСЬКОГО ЖУКА	41
Дудник Д.В., Поспєлова Г.Д., Коваленко Н.П. ВИКОРИСТАННЯ ІНСЕКТИЦИДІВ У СТРИМУВАННІ ПОШИРЕННЯ КАРАНТИННИХ	44

ФІТОФАГІВ

Кандиба С.М., Поспелова Г.Д, Коваленко Н.П. СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ НАСІННЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ВІД ХВОРОБ	46
Коваль Д.О. АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ҐРУНТОВИХ ГЕРБИЦИДІВ У ПОСІВАХ РІПАКУ ОЗИМОГО	50
Міленко О.Г., Бардовський С.С. НАСІННЄВА ПРОДУКТИВНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЛЯСХОДОВИХ ГЕРБИЦИДІВ	52
Прасолов Є.Я., Коваленко Н.П., Піщаленко М.А., Шерстюк О.Л. КОМПОЗИЦІЯ ІНСЕКТИЦИДУ ДЛЯ БОРотьБИ З КОЛОРАДСЬКИМ ЖУКОМ	55
Сокол К.В., Коваленко Н.П. УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЯГІД У РІЗНИХ КОНСТРУКЦІЯХ ВИРОЩУВАННЯ СУНИЦІ	59
Терещенко Д.В., Сахно Т.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕСТИЦИДІВ НА ОСНОВІ ГЛІФОСАТУ	61
Ткачук М. О., Сахно Т.В. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ПОСІВНИХ ПЛОЩ ЗАЛЕЖНО ВІД СТУПЕНЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ОБРОБІТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	64
Шацька І.Ю., Коваленко Н.П., Оніпко В.В., Боброва Н.О. ПЕРСПЕКТИВИ БОРотьБИ З АМБРОЗІЄЮ ПОЛИНОЛИСТОЮ НА ПОЛТАВЩИНІ	66
Шерстюк О.Л., Литвиненко С.О. КАРАНТИННІ МЕТОДИ У ЗАХИСТІ РОСЛИН	69

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ШКІДЛИВИХ ОРГАНІЗМІВ

Борисенко А.А., Шокало Н.С. БІОМЕТРИЧНІ ПАРАМЕТРИ КВАСОЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	71
Дербенцев В.В., Шокало Н.С. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ СОЇ	73
Крикунова В.Ю., Михайлик І. М. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ У ФОРМУВАННІ ВРОЖАЙНОСТІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	74
Морозов О.М., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І. ОСОБЛИВОСТІ ІНФІКУВАННЯ НУТУ МІКРОМІЩЕТАМИ	75

Оніпко В.В., Максименко Н.Т., Сіряченко Є. ЗАЛЕЖНІСТЬ ВМІСТУ НІТРАТІВ В РОСЛИНІ ТА В ЦИБУЛИНІ ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ	78
Поспелов С.В., Запорожець В.К. ОСОБЛИВОСТІ ОНТОГЕНЕЗУ І ЗАСТОСУВАННЯ ВОЛОШКИ СИНЬОЇ (<i>Centaurea cyanus</i> L.)	82
Поспелов С.В., Поспелова Г.Д., Ярославич А., Ткаченко Г. АЛЕЛОПАТИЧНА АКТИВНІСТЬ НАСІННЯ ТА ПІСЛЯЗБИРАЛЬНИХ РЕШТОК ЕХІНАЦЕЇ	84
Поспелов С.В., Самородов В.М., Чухліб Р.Є. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАСІННЄВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ЕХІНАЦЕЇ БЛІДОЇ (<i>Echinacea pallida</i> (Nutt.) Nutt.)	86
Поспелов С.В., Якименко О.І. ЕФЕКТИВНІСТЬ ГУМАТНИХ ДОБРІВ ДЛЯ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ ЕХІНАЦЕЇ	89
Рясний Б.Ю., Маренич М.М. ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРА РОСТУ РОСЛИН У ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	92
Юрченко С.О., Муха В.О. ВПЛИВ БІОПРЕПАРАТІВ ТА СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НА ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	94
Шерстюк О.Л., Коваленко Н.П., Поспелова Г.Д., Кочерга В.Я. ВИВЧЕННЯ МЕТОДІВ ЗАХИСТУ ЛЮЦЕРНИ ВІД ШКІДНИКІВ НА ПОЛТАВЩИНІ	96

Бібліографія

1. Адаменко О. П. Визначення шкідливої дії фузаріозу на посівах сої та сучасний стан обмеження його розвитку. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія «Фітопатологія та ентомологія»*. 2013. № 10. С. 7-16.
2. Ареал и зоны вредоносности фузариоза сои. – Режим доступу: http://www.agroatlas.ru/ru/content/diseases/Fabaceae/Fabaceae_glycine_Fusarium_spp /map/.
3. Бабич А. О. Сучасне виробництво і використання сої. К. : Урожай, 1993. 429 с.
4. Бактериальные болезни растений / Под ред. В. П. Израильского. Изд. 3-е, перераб. и доп. М. : Колос, 1979. С. 53-56.
5. Богдан Г. П. Природа защитной реакции растений. К. : Наукова думка, 1981. 207 с.
6. Бондар Т. Прихована небезпека. *The Ukrainian Farmer*. 2017. № 4. С. 124-126.
7. Заостровных В. И. Болезни сои. *Защита и карантин растений*. 2005. № 2. С. 49-53.
8. Курилова Д.А. Вредоносность фузариоза сои в зависимости от степени поражения растений. *Масличные культуры. Научно-технический бюллетень ВНИИМК*. 2010. Вып. 2 (144-145). С. 21-29.
9. Марков І. Агрономам варто поновити в пам'яті діагностичні ознаки хвороб сої та біолого-екологічні особливості розвитку їх збудників. *Зерно і хліб*. 2013. №3. С. 76-77.
10. Соломійчук М. Соя з імунітетом. *The Ukrainian Farmer*. 2017. № 4. С. 118-122.
11. Стригун А., Трибель С. Многогранность защиты сои. *Зерно*. 2013. № 11. С. 109-116.
12. Трибель С.О., Стригун О.О. Агроценоз сої. Фітосанітарний стан та інтегрований захист посівів культури від шкідливих організмів. *Насінництво*. 2011. № 11. С. 14-18.
13. Федоренко В.П., Грикун О.А. Захист від фітофагів та хвороб. *Farmer*. 2009. № 1-2. С. 90-96.
14. Шендрик К.М., Зібуєв В.М. Моніторинг кореневих гнилей сої. *Аграрна наука і освіта*. 2005. Т. 6. № 5-6. С.50-55.

ОЦІНКА ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ

Коваленко Н.П., Іванина М.В.

Полтавський державний аграрний університет

Дотримання основних елементів технології вирощування та широкомасштабне впровадження в практику гібридів додає більше стабільності в отриманні врожаїв понад 35 ц/га, а в ряді господарств і понад 45 ц/га при достатньо високій рентабельності. Однак, поступове збільшення площ, зайятих ріпаком, порушення технології його вирощування, недотримання строків сівби, впровадження не районованих сортів і гібридів іноземної селекції та спрощення сівозмін сприяють значному поширенню шкідників і хвороб, життєдіяльність яких призводить до втрат врожаю, які іноді сягають 40 %, та зниження якості насіння [1].

Наслідком ураження рослин ріпаку збудниками хвороб та шкідниками є зменшення поверхні асиміляції, ураження квіток і насіння, пошкодження коренів. Все це позначається на товарних і посівних якостях культури й, крім того, може спричинити загибель рослин.

Найбільш поширеними і найшкідливішими для культури є такі комахи-фітофаги, як: ріпаковий квіткоїд, хрестоцвіті блішки, листоїд, пильщик, насіннєвий та хрестоцвітій стебловий прихованохоботники, а також капустяна совка, білани, капустяні попелиця та клопи. З-поміж хвороб часто відзначаються: чорна ніжка, мозаїка, бактеріоз коренів, пероноспороз, альтернаріоз, фомоз, біла і сіра гнилі, циліндроспоріоз та інші. Тому спеціалісти державної служби захисту рослин постійно проводять фітосанітарний моніторинг земель сільськогосподарського призначення, в тому числі й посівів ріпаку, з метою розробки прогнозів розвитку шкідливих організмів, своєчасної сигналізації їх появи й розвитку та розробки системи захисту культурних рослин [2].

Фітосанітарна діагностика передбачає систематичне проведення спостережень за агроценозами, збирання, обробку і обмін отриманою інформацією між спеціалістами сільськогосподарських підприємств, гідрометеослужби, служби діагностики і прогнозів та захисту рослин. Без такої співпраці, без своєчасного забезпечення нею підприємств, прийняття оптимальних рішень з екологічної, енергетичної й господарської точок зору неможливе. Для об'єктивної оцінки фітосанітарного стану посівів ріпаку потрібна повна інформація про фактори впливу на цю культуру.

Гідрометеорологічна інформація повинна включати такі елементи: температура і вологість повітря; температура і вологість ґрунту; кількість опадів; швидкість і напрямок вітру; інтенсивність і тривалість сонячного випромінювання; атмосферний тиск.

Під час вирощування озимих культур, зокрема, озимого ріпаку, потрібно враховувати агрометеорологічні умови від сівби до кінця перезимівлі. Зими останнього десятиріччя характеризувалися глибокими довготривалими відлигами, скороченням періоду зимового спокою озимих. Спостерігалися часті "провокування" високими позитивними температурами відновлення вегетації зимуючих культур, що знижувало їхню здатність протистояти негативним факторам впливу на формування врожаю. Часто відновлення вегетації рослин відбувалося на 2-3 тижні раніше багаторічних строків.

Показники температури, відносної вологості повітря, температури і вологості ґрунту, суму опадів тощо за окремі періоди використовують для розрахунків фенології стану популяції окремих шкідливих організмів, перебігу їх критичних періодів у життєвому циклі. У більшості випадків для аналізу ці дані використовують після спеціальної математичної обробки.

Агротехнічна інформація включає у себе: структуру посівних площ; площі посівів стійких і нестійких сортів до певних видів шкідливих організмів; строки проведення операцій основного та передпосівного обробітку ґрунту; строки і норми внесення добрив; строки сівби, сорт, норми висіву насіння; строки настання фаз розвитку культури залежно від строків сівби на кожному полі; фенологію шкідливих організмів, строки збігання її з фенологією фаз

розвитку культури, однорідність на окремому полі і на всіх полях, що є ознакою стійкості посівів проти пошкоджень (уражень) [4].

Стан посівів ріпаку у період вегетації оцінюють за такими показниками: густота стеблостою, нагромадження біомаси в період проходження кожної фенофази, розвиток бур'янів та їх біомаса в кожній фенофазі, елементи продуктивності культур (кількість продуктивних стебел). Ця інформація дозволяє спеціалістам із захисту рослин визначити рівень стійкості рослин проти пошкоджень, прийняти правильне рішення щодо застосування пестицидів.

Для визначення врожайності та якості продукції враховують показники біологічного і фактичного врожаю, вплив захисту рослин на кількість та кондиційність насіння ріпаку. Стан насіннєвого матеріалу ріпаку оцінюють за сортовим складом, його репродукцією, належністю до відповідного класу за схожістю, енергією проростання, протруєнням тощо. Уся ця агротехнічна інформація про стан посівів ріпаку дає змогу оцінити їх стійкість до негативних факторів і прийняти оптимальне рішення щодо методів захисту, способів і строків застосування засобів захисту.

Для своєчасної оцінки фітосанітарного стану агроценозів та його динамічної зміни залежно від екологічних умов в Україні була створена мережа пунктів сигналізації і прогнозів шкідливих організмів сільськогосподарських культур. Спеціалісти цих пунктів систематично ведуть спостереження та опрацьовують інформацію про шкідливі організми, які мають економічне значення впливу на сільськогосподарські культури, в тому числі й на ріпак. Ця інформація аналізує швидкість поширення, чисельність, фенологію, стан популяцій, наявність та стан природних регулюючих факторів. Для цього обстежують не менше 10 % площ під ріпаком. Збір інформації та аналіз, первинну обробку та оформлення проводять за методичними рекомендаціями, розробленими науковими установами.

У планах роботи кожного пункту, залежно від зони його розташування, вказано перелік найбільш небезпечних шкідливих організмів, про які треба збирати необхідну інформацію, в які строки і для яких видів прогнозів вони необхідні. У своїх звітах пункти сигналізації та прогнозів рекомендують строки проведення захисних заходів згідно з порогами шкодочинності шкідливих організмів та доцільності захисних заходів. Інформація про агрометеорологічні умови, фенологію, стан посівів і насаджень надходить від гідрометеостанцій.

У кожному господарстві спеціаліст із захисту рослин, крім проведення захисних заходів, має систематично проводити обстеження посівів ріпаку. Мета таких обстежень полягає в тому, щоб визначити доцільність проведення захисних заходів на кожному полі. В окремі напружені періоди (поява сходів ріпаку) на 1-2 поля необхідно виставляти кваліфікованих спостерігачів, щоб не допустити знищення посівів при масовій появі шкідників [3; 5; 6].

Методика і строки обстежень визначаються залежно від біологічних особливостей шкідливого виду, характеру ураження. На основі спостережень, розрахунків поширеності та інтенсивності розвитку хвороб, порівняння отриманих даних з економічними порогоми шкідливості планують заходи боротьби [7].

Бібліографія

1. Бардин Я.Б. Ріпак: від сівби – до переробки. Л. : Світ. 2000. 107 с.
2. Гортлевський А.А., Макеев В.А. Озимый рапс. М.: Россельхозиздат, 1983. 135 с.
3. Кирпа М. Ріпак: особливості обробки та збереження врожаю. *Пропозиція*. 2010. №8. С. 15-18.
4. Кулешов А.В., Білик М.О. Фітосанітарний моніторинг і прогноз: Навчальний посібник. Харків : Еспада, 2008. 512 с.
5. Марков І. Ріпак 2013: шанси на здоров'я. *Агробізнес сьогодні*. 2013. №8. С. 8-10.
6. Наконечний О.Г., Санін О.Ю. Вирощуємо озимий ріпак. *Агровісник Україна*. 2007. №1. С. 34-36.
7. Рекомендації з вирощування озимого ріпаку /М.І.Абрамик, І.М.Кифорук, О.М.Стельмах та ін. Івано-Франківськ, 2006. 21 с.

ВПЛИВ ІНФЕКЦІЇ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ

Костюченко Ю.С., Тесленко Р.О., Коваленко Н.П.
Полтавський державний аграрний університет

Зерно сільськогосподарських культур є сприятливим поживним середовищем для різноманітної мікрофлори, оскільки на поверхню дозрілого зерна через екзосмос виділяються поживні речовини, що є гарним субстратом для сапрофітів. В той час, серед епі- та ендоефітної мікрофлори є чимало представників групи факультативних паразитів, здатних вести як сапрофітний спосіб життя, так і за певних умов паразитувати на рослинах [1, 2, 3].

Головна небезпека насіннєвої інфекції полягає в тому, що вона може дати найбільш ранній спалах захворювання; за сприятливих умов для цього може бути достатньо присутності 0,5% заражених зернівок у насіннєвому матеріалі [4]. Не менш небезпечною є прихована форма ураження, коли хвороба протікає безсимптомно і насіння не може бути виділене із загальної маси за зовнішніми ознаками. Наявність внутрішньої інфекції інколи помітно не впливає на схожість насіння, але внаслідок висіву такий насіннєвий матеріал стає джерелом відповідного захворювання [1]. Зважаючи на це зростає значення фітопатологічної експертизи насіння кукурудзи.